

Vides pārraudzības valsts birojs

Rūpniecības iela 23, Rīga, LV-1045, tālr. 67321173, e-pasts pasts@vpvb.gov.lv, www.vpvb.gov.lv

Rīgā

21.11.2023

Atzinums Nr. 4-03/18/2023
Par Vidzemes reģionālā atkritumu apsaimniekošanas plāna
2023. – 2027. gadam Vides pārskatu

Vides pārskata izstrādātājs:

SIA “ZAAO”, reģistrācijas Nr. 44103015509, juridiskā adrese: Rīgas iela 32, Valmiera, Valmieras novads, LV – 4201, e-pasts: zaao@zaao.lv.

Vides pārskata sagatavotājs:

SIA “Geo Consultants”, reģistrācijas Nr. 40003340949, juridiskā adrese: Olīvu iela 9, Rīga, LV – 1004, e-pasts: gc@geoconsultants.lv.

Plānošanas dokuments:

Vidzemes reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2023. – 2027. gadam

2023. gada 5. oktobrī SIA “Geo Consultants” Vides pārraudzības valsts birojā (turpmāk – Birojs) ir iesniegusi plānošanas dokumenta “*Vidzemes reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2023. – 2027. gadam*” (turpmāk arī – Plāns) stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma (turpmāk – Stratēģiskais novērtējums) vides pārskatu (turpmāk – Vides pārskats)¹. Stratēģisko novērtējumu veica un Vides pārskatu sagatavoja SIA “Geo Consultants” (turpmāk – Sagatavotāja). Atkritumu apsaimniekošanas plānu izstrādāja SIA “ZAAO” (turpmāk – Izstrādātāja).

Likuma “*Par ietekmes uz vidi novērtējumu*” (turpmāk – Novērtējuma likums) 23.⁵ panta sestā daļa noteic, ka Birojs sniedz atzinumu par vides pārskatu, ņemot vērā vides pārskata atbilstību normatīvo aktu prasībām un izraudzītā risinājuma pamatojumu, kā arī nosaka termiņus, kādos izstrādātājs pēc plānošanas dokumenta apstiprināšanas iesniedz kompetentajai institūcijai² – Birojam – ziņojumu par plānošanas dokumenta īstenošanas tiešu vai netiešu ietekmi uz vidi, arī vides pārskatā neparedzētu ietekmi. Turpat noteikts, ka gadījumā, ja izraudzītais risinājums nav pietiekami pamatots, Birojs atzinumā norāda iebildumus, kas ņemami vērā, lemjot par plānošanas dokumenta apstiprināšanu.

¹ Biroja reģistrācijas Nr. 4-01/2501.

² Novērtējuma likuma 6. panta pirmā daļa.

Vides pārskats nosaka, apraksta un novērtē attiecīgā dokumenta, kā arī iespējamo alternatīvu īstenošanas ietekmi uz vidi, ņemot vērā plānošanas dokumenta mērķus, paredzēto realizācijas vietu un darbības jomu³.

I. Vides pārskatā ietvertā informācija un izraudzītā risinājuma pamatojums:

Plānošanas dokumenta Vides pārskats atbilstoši Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumu Nr. 157 “*Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums*” (turpmāk – Noteikumi Nr. 157) IV nodaļas “*Vides pārskatā iekļaujamā informācija*” 8. punktā noteiktajam ietver šādu informāciju:

1. Plānošanas dokumenta galvenie mērķi, risinājumi un iespējamās alternatīvas

1.1. Vides pārskatā ietverta informācija par Plāna un tā ietekmes novērtēšanas mērķiem, ar plānošanas dokumenta īstenošanu saistītajiem risinājumiem, kā arī vides problēmām un ietekmes aspektiem, kas ar šādu risinājumu īstenošanu varētu būt saistīti.

1.2. Plāns ir vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments, kas attiecas uz atkritumu apsaimniekošanas nozari Vidzemes atkritumu apsaimniekošanas reģionā (turpmāk – Vidzemes AAR), kurā atbilstoši Ministru kabineta 2023. gada 13. jūnija noteikumiem Nr. 301 “*Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas reģioniem*” ietilpst šādas administratīvās teritorijas – Alūksnes, Balvu, Cēsu, Gulbenes, Limbažu, Saulkrastu, Smiltenes, Valkas un Valmieras novads. Plāna izstrādes mērķis ir īstenot Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā 2021. – 2028. gadam noteiktos mērķus un uzdevumus Vidzemes AAR, t.sk. pasākumus, kas vērsti uz aprites ekonomikas principu īstenošanu un atkritumu apsaimniekošanas pakalpojuma kvalitātes un pieejamības uzlabošanu reģiona mērogā (atkritumu dalītās vākšanas sistēmas attīstība, atkritumu sagatavošanas atkārtotai izmantošanai infrastruktūras attīstība, atkritumu sagatavošanas reģenerācijai un pārstrādei iekārtu modernizācija, atkritumu pārstrādes un reģenerācijas infrastruktūras attīstība, poligona infrastruktūras attīstība, sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumu īstenošana). Stratēģiskais novērtējums Plānam veikts, pamatojoties uz Biroja 2023. gada 4. janvāra lēmumu Nr. 4–02/1/2023.⁴

1.3. Plānā izvirzītie galvenie īstenojamie atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstības pasākumi reģionā ir:

1.3.1. Atkritumu dalītās vākšanas pakalpojumu / infrastruktūras attīstība:

- 1) Sadzīves atkritumu dalītās savākšanas infrastruktūras pārklājuma paplašināšana;
- 2) Šķiroto atkritumu savākšanas laukumu infrastruktūras paplašināšana;
- 3) Bioloģiski noārdāmo atkritumu dalītā vākšana; 4) Tekstila atkritumu dalītās vākšanas infrastruktūras izveide; 5) Sadzīves bīstamo atkritumu apsaimniekošana.

1.3.2. **Atkritumu sagatavošanas atkārtotai izmantošanai infrastruktūra:** 1) Preču savākšanas infrastruktūras izveide; 2) Preču labošanas un sagatavošanas atkārtotai izmantošanai punkta izveide. Tā kā līdzšinējā pieredze ar šādas sistēmas darbību ir ierobežota, rekomendēts tās izveidi uzsākt pilotprojekta veidā, kas ļautu iegūt informāciju, par atkārtotai lietošanai sagatavojamu preču daudzumiem, veidiem un iedzīvotāju iesaistes rādītājiem.

1.3.3. **Atkritumu apsaimniekošanas reģionālais centra (turpmāk – AARC) “Daibe” un sadzīves atkritumu poligona (turpmāk arī – SAP) “Kaudzītes” infrastruktūras attīstība:** 1) AARC “Daibe” – bioloģisko atkritumu anaerobās fermentācijas iekārtu izbūve un nodošana ekspluatācijā – nepieciešama reģionā radīto bioloģisko atkritumu centralizētas pārstrādes nodrošināšanai (projekta

³ Novērtējuma likuma 1. panta 7. punkts.

⁴ Pieejams: <https://www.vpvb.gov.lv/lv/lemumi>.

īstenošana ir uzsākta), bioloģisko atkritumu dalītās vākšanas nodrošināšanai un pārstrādei nepieciešamā specializētā autotransporta iegāde, jaunas atkritumu krātuves projektēšana un izbūve, no atkritumiem iegūta kurināmā sagatavošanas iekārtu un būvniecības atkritumu pārstrādes iekārtu izveide, poligona ekspluatācijai nepieciešamās infrastruktūras pilnveidošana un attīstība tehnoloģisko procesu efektivitātes palielināšanai, biogāzes savākšanas un apsaimniekošanas sistēmas pilnveidošana, notekūdeņu attīrīšanas iekārtu dūņu pārstrādes iekārtu izveide; 2) SAP “*Kaudzītes*” – infiltrāta apsaimniekošanas sistēmas optimizācija, poligona gāzes savākšanas un utilizācijas sistēmas izbūve, esošās atkritumu apglabāšanas krātuves apsaimniekošanas optimizācija, bioloģisko atkritumu automātiskās kompostēšanas iekārtas izvietošana.

1.3.4. **Lokālās atkritumu pārstrādes un reģenerācijas infrastruktūras attīstība.**

(attiecībā uz atkritumu pārstrādes infrastruktūru, kas atrodas ārpus AARC “*Daibe*” un SAP “*Kaudzītes*”): 1) Bioloģisko atkritumu mājkompostēšanas sistēmas izveide (mājkompostētāju reģistra izveide un uzturēšana, informatīvu un izglītojošu materiālu sagatavošana, mājkompostēšanas inventāra iegāde un nodošana mājapsaimniecībām); 2) Zaļo dārzu un parku kompostēšanas vietu izbūvi pašvaldību (teritoriju uzkopšanas darbu atkritumi, kapsētu atkritumi) un iedzīvotāju radīto zaļo atkritumu pārstrādei; 3) Citu atkritumu plūsmu pārstrādes jaudu attīstīšana (piemēram, plānota ražošanas atkritumu reģenerācijas iekārtas izveide – stikla šķiedras ražošanas atkritumu izejvielā bāzētu būvmateriālu ražotne); 4) No atkritumiem iegūta kurināmā reģenerācijas iekārtu izbūve.

1.3.5. **Sabiedrības informēšanas un izglītības pasākumi.**

1.3.6. **Informācijas apkopošana un datu bāzes uzturēšana.**

1.4. Vides pārskatā norādīti Plāna izstrādes gaitā izskatītie alternatīvie risinājumi sistēmas darbības pilnveidošanai reģionā:

1.4.1. **Sadzīves atkritumu poligonu darbība.** Ņemot vērā to, ka Vidzemes AAR ir izveidots, apvienojot bijušo Ziemeļvidzemes, Malienas un daļēji Pierīgas AAR teritorijas, jaunajā reģionā atrodas divi sadzīves atkritumu poligoni – AARC “*Daibe*” un SAP “*Kaudzītes*”. Plāna izstrāde gaitā tika vērtētas iespējas saglabāt pakalpojumus tikai AARC “*Daibe*” vai turpināt ekspluatēt abus poligonus. Novērtējot esošo situāciju un ņemot vērā Vidzemes AAR plašo reģiona teritoriju, tika nolemts atkritumu apglabāšanas funkciju turpināt nodrošināt abos poligonos. Lai gan SAP “*Kaudzītes*” infrastruktūras iespējas attiecībā uz atkritumu pārstrādes un reģenerācijas nodrošināšanu nav tika attīstītas kā SAP “*Daibe*”, poligona kapacitāte pārstrādei un reģenerācijai nederīgu atkritumu apglabāšanas pakalpojumu nodrošināšanai ir pietiekoša. Turklāt, turpinot atkritumu apglabāšanu SAP “*Kaudzītes*”, tiek būtiski samazināti pārstrādei nederīgo atkritumu transportēšanas attālumi (Alūksnes, Balvu, Gulbenes novadi) uz atkritumu apglabāšanas vietu, kas pozitīvi ietekmē atkritumu apsaimniekošanas izmaksas, kā arī samazina pārvadājumu izraisīto ietekmi uz vidi. Savukārt AARC “*Daibe*” papildus atkritumu apglabāšanai tiek nodrošina arī dažādu sadzīves atkritumu plūsmu pieņemšanu un sagatavošanu reģenerācijai, kā arī 2024. gadā plānots uzsākt bioloģisko atkritumu pārstrādes bioloģisko atkritumu anaerobās fermentācijas rūpnīcas ekspluatāciju.

1.4.2. **Risinājumi atkritumu apsaimniekošanai teritorijās ar zemu apdzīvotības blīvumu.** Teritorijās ar zemāku apdzīvotības blīvumu un attiecīgi mazāko radīto atkritumu apjomu tiek noteikts retāks atkritumu izvešanas grafiks. Kā alternatīva attiecībā uz sadzīves atkritumu dalīto vākšanu teritorijās ar zemu apdzīvotības blīvumu, bijušā Malienas AAR teritorijā ir plānots paplašināt šķiroto atkritumu

savākšanas laukumu tīklu, tādējādi sniedzot iespēju šo teritoriju iedzīvotājiem iesaistīties atkritumu šķirošanā, kā arī nodrošinot plašāku nododamo atkritumu klāstu salīdzinājumā ar sadzīves atkritumu dalītās vākšanas punktiem. Papildus ir plānota mobilā šķiroto atkritumu savākšanas “laukuma” (eko laukuma) izveide, kas periodiski būs pieejams reģiona iedzīvotājiem teritorijās, kur pastāvīga laukuma ierīkošana nav racionāla.

1.4.3. Bioloģisko atkritumu dalītā vākšana. Kā optimālais risinājums sistēmas ieviešanas sākumstadijā ir paredzēts: 1) Dalītās vākšanas pakalpojuma nodrošināšana pilsētās un apdzīvotās vietās ar iedzīvotāju skaitu >1000, kā arī citās apdzīvotās vietās, kur pašvaldības ir izteikušas vēlmi saņemt dalītās vākšanas pakalpojumus, visiem uzņēmumiem un iestādēm (pārtikas tirdzniecība, ēdināšana, viesmīlības nozare, u.c.), visā reģiona teritorijā, kuru darbības rezultātā rodas noteikts daudzums bioloģisko atkritumu; 2) Mājkompostēšanas sistēmas attīstība veicinot (tehniskais atbalsts un informācijas nodrošināšana) bioloģisko atkritumu pārstrādi mājražotniecībās, kur tā ir tehniski īstenojama, piemēram, individuālās mājas pilsētās, lauku viensētās; 3) Sašķiroto bioloģisko atkritumu pieņemšana šķiroto atkritumu savākšanas laukumos.

1.4.4. No atkritumiem iegūtā kurināmā reģenerācija. Analizējot iespējamās alternatīvas Vidzemes reģionā, sākotnēji secināts, ka pastāv riski saistībā ar nepieciešamo investīciju piesaisti, siltumenerģijas lietderīgu izmantošanu, kā arī ar sabiedrības noraidošo attieksmi, tādēļ kā pamata risinājums ir izvēlēts koncentrēties uz no atkritumiem iegūta kurināmā ražošanas infrastruktūras attīstīšanu AARC “*Daibe*”.

1.5. Saistībā ar plānotajiem pasākumiem, kā arī plānošanas dokumenta iespējamām alternatīvām Birojs sniedz viedokli:

1.5.1. Saskaņā ar Novērtējuma likuma 1. panta 7. punktu un Noteikumu Nr. 157 8.7. punktu Vides pārskatā identificē, apraksta un izvērtē plānošanas dokumenta un iespējamo alternatīvu ietekmi uz vidi, ņemot vērā plānošanas dokumenta izstrādes mērķus un teritoriju, kura varētu tikt ietekmēta. Dažādu risinājumu novērtēšanas mērķis ir izvēlēties un pamatot piemērotāko risinājumu.

1.5.2. Birojs konstatē, ka Plāna izstrādes gaitā vērtēti dažādi risinājumi (alternatīvas) sasniedzamo mērķu realizācijai, secinot, ka plānošanas dokumenta īstenošanai ir izvēlētas tādas alternatīvas, kas kopumā radītu mazāku slodzi uz vidi un būtu arī ekonomiski izdevīgāk pamatotas. Tāpat Birojs secina, ka atkritumu apsaimniekošana Vidzemes AAR paredzēta abu līdzšinējo AARC “*Daibe*” un SAP “*Kaudzītes*” teritorijā un ar plānošanas dokumentu netiek izskatītas citas alternatīvas paredzēto darbību (tostarp atkritumu apglabāšanai) veikšanai.

2. Esošā vides stāvokļa apraksts teritorijās, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt, iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots, kā arī ar plānošanas dokumentu saistītās vides problēmas

2.1. Vides pārskatā iekļauta vispārīga informācija par esošo vides stāvokli teritorijās, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt, iekļaujot būtiskāko ar izvērtējamo plānošanas dokumentu saistīto vides problēmu aprakstu.

2.2. Atkritumu apsaimniekošanas galvenās aktivitātes Plāna ietvaros paredzētas AARC “*Daibe*” un SAP “*Kaudzītes*” teritorijā. Vides pārskatā norādīts, ka abos poligonos esošā/plānotā darbība un dažāda līmeņa plānošanas dokumenti, attīstības plāni, kā arī piegulošo teritoriju izmantošanas raksturs savstarpēji nekonfliktē un atbilst pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentos noteiktajiem zemes lietošanas mērķiem un

saimnieciskās darbības iespējām. Saskaņā ar spēkā esošo Gulbenes novada teritorijas plānojumu 2010. – 2022. gadam⁵ SAP „Kaudzītes” atrodas funkcionālajā zonā “*Tehniskās apbūves teritorija (TA)*”, kur kā viens no galvenajiem izmantošanas veidiem minēta atkritumu apsaimniekošanas un pārstrādes uzņēmumu apbūve. Arī AARC “*Daibe*” atbilstoši spēkā esošajiem Pārgaujas novada teritorijas plānojuma 2013. – 2024. gadam grozījumiem⁶ atrodas funkcionālajā zonā “*Tehniskās apbūves teritorija (TA)*”, kur viens no teritorijas izmantošanas veidiem ir atkritumu apsaimniekošanas un pārstrādes uzņēmumu apbūve. AARC “*Daibe*” un SAP “*Kaudzītes*” potenciālā ietekme ir vērtēta ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrā⁷. Abu poligonu ekspluatācija notiek atbilstoši atļaujas A kategorijas piesārņojošai darbībai nosacījumiem⁸.

2.3. Izskatot Plānā izvirzītos galvenos virzienus atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras pilnveidei potenciālo vides problēmu kontekstā, Vides pārskatā norādīts, ka:

2.3.1. **Sadzīves atkritumu dalītās savākšanas laukumu izveide** pašvaldības teritorijā notiek ar pašvaldības pieņemtu lēmumu, tā izveidei Valsts vides dienests izsniedz tehniskos noteikumus⁹. Dalīti savākto sadzīves atkritumu, speciālo atkritumu grupu, tostarp, videi kaitīgu preču atkritumu savākšanai Vidzemes AAR teritorijā ir izvietoti 25 šķiroto atkritumu savākšanas laukumi.

2.3.2. **Sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punktu izveide** pašvaldību teritorijā notiek ar pašvaldības pieņemtu lēmumu, atbilstoši saskaņojot punktu atrašanos ar attiecīgo nekustamā īpašuma īpašnieku. Šobrīd Vidzemes AAR pašvaldībās dalīti savākto sadzīves atkritumu vākšana tiek organizēta, izmantojot divu konteineru sistēmu – vienā konteinerā tiek uzkrāta dalīti savākto sadzīves atkritumu vieglā frakcija (papīrs, kartons, plastmasa, metāls), otrs ir atsevišķs konteiners stiklam. Kopumā reģiona teritorijā izvietoti 551 publiski pieejami sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punkti, turklāt SIA “ZAAO” apkalpo 3703 individuālos konteinerus un 563 eko kastes.

2.3.3. **Sadzīves atkritumu sagatavošanas pārstrādei un reģenerācijai infrastruktūra ir koncentrāta** AARC “*Daibe*” un SAP “*Kaudzītes*”. Abos poligonos tiek veikta nešķirotu sadzīves atkritumu sagatavošana apglabāšanai, dalīti savākto sadzīves atkritumu šķirošana, liela izmēra atkritumu un būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumu apstrāde, kā arī bioloģisko un bioloģiski norādāmo atkritumu pārstrāde un atkritumu apglabāšana. Papildus iepriekš minētajai infrastruktūrai poligonā “*Daibe*” ir ierīkota poligona gāzes savākšanas sistēma un uzstādītas koģenerācijas iekārtas poligona gāzes reģenerācijai. Reģionā ārpus poligoniem atrodas trīs kompostēšanas laukumi: Alūksnes novadā (laukums paredzēts bioloģiski noārdāmo dārzu un parku atkritumu pārstrādei izmantojot kompostēšanas metodi atklātās vējrandās vai statiskās kaudzēs; ietilpība – vairāk kā 580 t/gadā), Valkas novadā (tiek veikta notekūdeņu dūņu sajaukšana ar lapām, pelniem un zāli, veidojot kompostu, kā arī šīs masas izsaldēšana viena gada garumā; laukumā kompostēšanas materiāls tiek sajaukts kaudzēs vai stirpās; ietilpība – ap 300 t/gadā) un Limbažu novadā

⁵ Pieejams tīmekļvietnē https://geolatvija.lv/geo/tapis#document_13446.

⁶ Pieejams tīmekļvietnē https://geolatvija.lv/geo/tapis#document_13642.

⁷ Birojs 1990. gada 5. augustā ir izdevis atzinumu par “*Ziemeļvidzemes reģiona atkritumu apglabāšanas vietas ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojumu*” 2001. gada 15. augustā atzinumu par “*Malienas reģiona sadzīves atkritumu apglabāšanas poligona izveides ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojumu*” (pieejami <https://www.vpvb.gov.lv/lv/ietekmes-uz-vidi-novertejumu-projekti>).

⁸ Valsts vides dienesta 2015. gada 20. janvāra atļauja Nr.VA15IA0001 (AARC “*Daibe*”) un 2013. gada 5. marta atļauja Nr. MA13IA0001 (SAP “*Kaudzītes*”); skat. Valsts vides dienesta Atļauju reģistru <https://registri.vvd.gov.lv/izsniegtas-atlajas-un-licences/a-un-b-atlajas/>.

⁹ Ministru kabineta 2015. gada 27. janvāra noteikumi Nr. 30 “*Kārība, kādā Valsts vides dienests izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai*”.

(kompostējamo materiālu veido dārzu un parku atkritumi, zaļie kapsētu atkritumi, dūņas no notekūdeņu attīrīšanas iekārtām, koksnes pelni; ražošanas jauda 1200 m³ gadā).

- 2.3.4. **AARC “Daibe” un SAP “Kaudzītes”** ir Vidzemes AAR poligoni, kur ir izvietota atkritumu apglabāšanas infrastruktūra. Vides pārskatā īsumā raksturota poligonu darbība, iekļauta informācija par projektiem, kuriem veikts ietekmes uz vidi novērojums / ietekmes sākotnējais izvērtējums, saņemtajām piesārņojošās darbības atļaujām, kā arī apkopota informācija par Plānā paredzētajiem prioritārajiem pasākumiem abu poligonu infrastruktūras attīstībai. Vides pārskatā atzīmēts, ka, lai nepieļautu vides stāvokļa pasliktināšanos poligonos un to apkārtējā teritorijā, AARC “Daibe” no 2004. gada, bet SAP “Kaudzītes” no 2008. gada tiek veikts vides stāvokļa monitorings, sniedzot ieskatu tā rezultātos.
- 2.3.5. **Sadzīves atkritumu pārstrādē un reģenerācijā** kopumā Vidzemes AAR ir iesaistīti 37 atkritumu apsaimniekošanas komersanti. Analizējot savāktos atkritumu apjomus atkritumu klašu griezumā, konstatēts, ka būtiski lielāko īpatsvaru kopējā apjomā veido metālu atkritumi 17,4 %.
- 2.4. Vides pārskatā sniegta informācija par īstenotā AARC “Daibe” un SAP “Kaudzītes” vides kvalitātes novērtēšanas monitoringa, kas ietver gruntsūdens piesārņojuma, infiltrāta sastāva un gaisu piesārņojošo vielu kontroli, aktuālajiem rezultātiem. Kopumā konstatējams, ka saskaņā ar SIA “Azurīts” 2021. gada monitoringa atskaites ziņojumu¹⁰ SAP “Kaudzītes” gruntsūdeņos piesārņojošo vielu koncentrācijas ir zemākas ar noteikto mērķlielumu koncentrāciju; visos urbumos konstatētās piesārņojumu raksturojošo vielu koncentrāciju izmaiņas ir bez izteiktām pieauguma vai samazināšanās tendencēm; infiltrāta attīrīšanas pakāpe ir augsta. Atbilstoši SIA “Geo Consultants” 2022. gada monitoringa atskaites ziņojuma¹¹ datiem infiltrāta ķīmiskais sastāvs AARC “Daibe” ir līdzīgs kā iepriekšējos ilggadīgajos novērojumos, nav novērojamas poligoniem neraksturīgas novirzes. Saskaņā ar atļaujās piesārņojošām darbībām noteikto, atsevišķas prasības gaisu piesārņojošo vielu kontrolei / monitoringam AARC “Daibe” un SAP “Kaudzītes” netiek izvirzītas. Vides pārskata 5.2. nodaļā “*Emisiju, smaku un trokšņa līmeņa novērtējums*” apkopota informācija par atļaujās piesārņojošām darbībām izvirzītajiem nosacījumiem gaisu piesārņojošo vielu, smaku un trokšņu emisijām.
- 2.5. Vides pārskatā plānošanas dokumenta īstenošanas vērtējums veikts, atsaucoties uz Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021. – 2028. gadam Stratēģiskā novērtējuma Vides pārskatā apzinātajām galvenajām atkritumu apsaimniekošanas darbības radītajām ietekmēm / vides problēmām. Galvenajos aspektos secināms:
- 2.5.1. Atkritumu apsaimniekošana vislielāko ietekmi uz vidi var radīt, ja nav pareizi izvēlētas atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu atrašanās vieta, nav nodrošināta atbilstoša šādu objektu projektēšana, būvniecība un ekspluatācija atbilstoši normatīvo aktu un attiecīgai darbībai izsniegto atļauju nosacījumiem.
- 2.5.2. Plānošanas dokumenta īstenošanas ietekmes tiek iespējami mazinātas, jo galvenās darbības atkritumu apsaimniekošanas jomā plānotas teritorijās, kur jau līdz šim notikusi un turpinās atkritumu apsaimniekošana, ievērojot saistošo normatīvo aktu prasības, tostarp esošajos poligonos – AARC “Daibe” un SAP “Kaudzītes”. Tā kā atkritumu apglabāšanas poligoni ir ierīkoti un apsaimniekoti atbilstoši normatīvo aktu prasībām, nav paredzams, ka atkritumu poligoniem būs negatīva ietekme uz

¹⁰ SIA “Azurīts” 2021. gada monitoringa atskaites ziņojumā “*Gruntsūdeņu, virszemes ūdeņu un infiltrāta monitorings Malienas reģiona CSA poligonā „Kaudzītes”*”.

¹¹ SIA “Geo Consultants” 2022. gada monitoringa pārskats “*Gruntsūdeņu, virszemes ūdeņu, notekūdeņu un infiltrāta monitorings Ziemeļvidzemes CSA poligonā „Daibe” Cēsu novadā (2022. gada IV ceturksnis)*”.

ūdens vai augsnes stāvokli. Raksturojot atkritumu gāzes emisiju pārvaldību, atzīmēts, ka abos reģionā esošajos poligonos tiek nodrošināta necaurļaidīgas atkritumu krātuves pamatnes izveide, kā arī piepildītas krātuves noseģšana ar ūdensnecaurļaidīgu materiālu, samazinot iespējamo metāna emisiju gaisā. Tāpat poligonos tiek nodrošināts iespējami mazs atkritumu izkraušanas laukums, pārējo atkritumu virsmu operatīvi pārklājot ar materiālu, kas samazina no atkritumiem radītu metāna emisiju gaisā. AARC “*Daibe*” no atkritumiem savāktā gāze tiek utilizēta koģenerācijas iekārtās. Arī SAP “*Kaudzītes*” plānota poligona gāzes savākšanas un utilizācijas sistēmas izbūve, kas atstāts pozitīvu ietekmi uz gaisa kvalitāti. Saskaņā ar Vides pārskatā sniegto informāciju, 2024. gadā plānots uzsākt anaerobās fermentācijas pārstrādes iekārtas darbību AARC “*Daibe*” teritorijā, kas nodrošinās bioloģiskās noārdīšanas procesā radušās atkritumu gāzes savākšanu un utilizāciju slēgtā ciklā, tādējādi minimizējot SEG emisijas. Tāpat tiek nodrošināta pārstrādes procesa aerobās fāzes laikā izmantotā gaisa attīrīšana biofiltros, tādējādi samazinot potenciālo smaku izplatību. Šajā kontekstā papildus atzīmēts, ka par abu poligonu darbību saistībā ar smakām iedzīvotāju sūdzības nav saņemtas. Kā galvenais trokšņa avots poligonu darbības nodrošināšanai uzskatāms izmantojamais autotransports un tehnika – no transporta kustības atkritumu piegādāšanas, atkritumu pārstrādes un apglabāšanas procesā. Piesārņojošās darbības atļaujās atsevišķas prasības troksnim nav izvirzītas. Saskaņā ar Vides pārskatā norādīto, sūdzības par trokšņiem, saistībā ar abu poligonu darbību, nav saņemtas. Nav sagaidāms, ka līdz ar jauno infrastruktūras objektu izbūvi poligonu teritorijā, būtiski pieaugs uz un no poligona braucošā transporta vienību skaits. Plāna īstenošanas gaitā netiek prognozētas arī atkritumu vedēju vienību skaita izmaiņas, kuri veic atkritumu pārvadājumus visā Vidzemes AAR teritorijā. Tāpat saistībā ar citu jaunu infrastruktūras objektu izveidošanu Plāna ietvaros trokšņa, smaku un emisiju piesārņojums gaisā vērtējams kā nebūtisks, līdz ar to nav uzskatāms par veselību ietekmējošu faktoru.

- 2.5.3. Īstenojot atkritumu rašanās novēršanas pasākumus, nav prognozējama negatīva ietekme uz vidi kopumā, jo tiek veikti pasākumi, kas novērš atkritumu rašanos vai samazina radīto atkritumu daudzumu un bīstamību.
 - 2.5.4. Atkritumu dalītās savākšanas pasākumiem pārsvarā ir pozitīva ietekme uz visiem vides aspektiem.
 - 2.5.5. Diferencēta ietekme tiek vērtēta atkritumu reģenerācijas un pārstrādes pasākumiem. Pozitīva vai neitrāla ietekme sagaidāma uz gaisu, klimatu un cilvēku dzīvību un veselību, taču atkritumu pārstrādes pasākumiem var būt negatīva ietekme uz bioloģisko daudzveidību atkarībā no atkritumu reģenerācijas un pārstrādes iekārtu izvietojuma. Vienlaikus Vides pārskatā atzīmēts, ka atkritumu pārstrādes iekārtas reģionā tiks izvietotas esošo poligonu teritorijā, kur jau šobrīd notiek darbības ar atkritumiem, ietekme uz vidi tiek iespējami mazināta un konkrētā Plāna pasākumu kontekstā nebūs negatīva.
- 2.6. Novērtējis sniegto informāciju, Birojs secina, ka Vides pārskatā, ņemot vērā plānošanas dokumenta detalizācijas pakāpi, ir vērtētas plānošanas dokumentā izvirzīto rīcības virzienu un plānoto darbību iespējamās ietekmes uz vidi, kā arī ir uzskaitītas ar plānošanas dokumenta īstenošanu iespējamās ietekmes uz dažādiem vides aspektiem (kā būtiskāko norādot ietekmi uz ūdeņu un gaisa kvalitāti, klimatu, augsni, bioloģisko daudzveidību un cilvēku veselību). Plāna projekta īstenošanas laikā paredzētie pasākumi, galvenokārt, vērsti uz apglabātā atkritumu apjoma samazināšanu, pārstrādes un reģenerācijas apjomu palielināšanu, atkritumu apsaimniekošanas sistēmas darbības kvalitātes un pakalpojumu pieejamības paaugstināšanu.

3. Risinājumi iespējamās ietekmes uz vidi samazināšanai

3.1. Izstrādātājās vērtējumā Plāna un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes mazināšanai ir iespējams piemērot vairākus risinājumus:

- 3.1.1. Ievērot normatīvajos aktos noteiktos ierobežojumus atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu izvietojumam, tostarp Aizsargjoslu likuma, Ministru kabineta 2011. gada 27. decembra noteikumu Nr. 1032 "*Atkritumu poligonu ierīkošanas, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanas, slēgšanas un rekultivācijas noteikumi*" prasības. Vides pārskatā norādīts, ka normatīvajos aktos noteikto prasību piemērošana var ievērojami samazināt atkritumu poligona radīto ietekmi uz dažādiem vides aspektiem, it īpaši uz virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti, gaisa piesārņojumu, troksni un smakām.
- 3.1.2. Izstrādājot pašvaldību teritorijas plānojumus, paredzēt tajos iespēju izvietot atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektus atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām¹². Teritorijas plānojumu izstrādes procesā cita starpā tiek izvērtētas teritorijas, kas paredzētas atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu izvietojumam.
- 3.1.3. Veikt atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu būvniecību un aprīkošanu atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām. Normatīvajos aktos¹³ izvirzītas prasības atkritumu savākšanas un šķirošanas vietām, tostarp attiecībā uz nepieciešamo nodrošinājumu sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punktos, šķirotu atkritumu savākšanas laukumos, atkritumu šķirošanas un pārkraušanas stacijās, būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumu savākšanas laukumos, metāllūzņu noliktavās, bioloģiski noārdāmo atkritumu kompostēšanas laukumos un zaļo un dārzu atkritumu kompostēšanas vietās. Normatīvajos aktos noteiktas prasības arī nolietoto transportlīdzekļu uzglabāšanai un apstrādei¹⁴, elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu apsaimniekošanai¹⁵, atsevišķu veidu bīstamo atkritumu apsaimniekošanai¹⁶ un atkritumu sadedzināšanai un atkritumu sadedzināšanas iekārtu darbībai¹⁷.
- 3.1.4. Nodrošināt, ka atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu darbībai tiek saņemtas normatīvajos aktos noteiktās atļaujas¹⁸ un atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras objektu darbība notiek atbilstoši normatīvajiem aktiem un to darbībai izsniegtajām atļaujām.
- 3.1.5. Finanšu nodrošinājuma izmantošana. Atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likumam kopš 2018. gada 1. jūlija atkritumu apsaimniekotājs atļaujas saņemšanai atkritumu pārvadāšanai, atkritumu uzglabāšanai, kā arī pārstrādei un reģenerācijai iesniedz Valsts vides dienestā finanšu nodrošinājumu. Ja atļaujas darbības laikā

¹² Ministru kabineta 2014. gada 14. oktobra noteikumi Nr. 628 "*Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem*".

¹³ Ministru kabineta 2016. gada 13. decembra noteikumi Nr. 788 "*Noteikumi par atkritumu savākšanas un šķirošanas vietām*".

¹⁴ Ministru kabineta 2011. gada 22. februāra noteikumi Nr. 135 "*Noteikumi par nolietotu transportlīdzekļu pārstrādi un apstrādes uzņēmumiem noteiktajām vides prasībām*".

¹⁵ Ministru kabineta 2014. gada 8. jūlija noteikumi Nr. 388 "*Elektrisko un elektronisko iekārtu kategorijas un marķēšanas prasības un šo iekārtu atkritumu apsaimniekošanas prasības un kārtība*".

¹⁶ Ministru kabineta 2011. gada 21. jūnija noteikumi Nr. 485 "*Atsevišķu veidu bīstamo atkritumu apsaimniekošanas kārtība*".

¹⁷ Ministru kabineta 2011. gada 24. maija noteikumi Nr. 401 "*Prasības atkritumu sadedzināšanai un atkritumu sadedzināšanas iekārtu darbībai*".

¹⁸ Ministru kabineta 2010. gada 30. novembra noteikumi Nr. 1082 "*Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai*".

atkritumu apsaimniekotājam nav spēkā esoša finanšu nodrošinājuma, atļaujas darbība tiek apturēta līdz attiecīga nodrošinājuma iesniegšanai Valsts vides dienestā.

3.1.6. Sodu par vides aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumiem piemērošana tiem, kas pārkāpj normatīvajos aktos atkritumu apsaimniekošanas jomā noteiktās prasības. Normatīvajos aktos ir noteiktas sankcijas par atkritumu apsaimniekošanu, pārkāpjot normatīvajos aktos noteiktās prasības.

3.2. Birojs secina, ka plānošanas dokumentā ir noteiktas prioritātes un plānotie pasākumi, tostarp rekomendācijas atkritumu apsaimniekošanas sistēmas pilnveidošanai reģionā, bet Plānā netiek noteiktas konkrētas atkritumu apsaimniekošanas tehnoloģijas, savukārt atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūru izvietojums ar teritoriālu piesaisti ir tikai orientējošs. Līdz ar to arī Vides pārskatā ir iestrādāti vispārēji risinājumi Plāna īstenošanas ietekmes mazināšanai, galvenokārt, norādot uz normatīvajos aktos noteikto prasību ievērošanu. Biroja ieskatā Stratēģiskā novērtējuma ietvaros būtu lietderīgi arī izvērtēt, vai pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos iekļautie teritorijas attīstības risinājumi, tostarp spēkā esošajās attīstības programmās iekļautās rīcības / pasākumi / projekti ir pietiekami, lai sasniegtu Plānā izvirzītos mērķus.

4. Plānošanas dokumenta iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes izvērtējums

Saskaņā ar Vides pārskatā norādīto Plāna projektā paredzēto darbību īstenošana neradīs nelabvēlīgu pārrobežu ietekmi, tiks veicināta vides kvalitātes uzlabošanās valstī, tādējādi labvēlīgi ietekmējot arī kopējo vides stāvokļa uzlabošanos.

5. Iespējamie kompensēšanas pasākumi

Saskaņā ar likuma "*Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām*" 43. panta nosacījumiem kompensēšanas pasākumi ir jānosaka, ja plānošanas dokuments ietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (*Natura 2000*) ekoloģiskās funkcijas, integritāti un ir pretrunā ar tās izveidošanas un aizsardzības mērķiem.

Saskaņā ar Vides pārskatā norādīto, plānošanas dokumenta īstenošanai nav nepieciešams ieviest kompensējošos pasākumus.

6. Paredzētie pasākumi monitoringa nodrošināšanai

Vides pārskatā sniegta informācija par vides monitoringu nodrošināšanas kārtību, norādot monitoringa pasākumus un atbildīgās institūcijas monitoringu programmu izstrādē. Vides pārskata 6. tabulā norādīti iespējamie monitoringa pasākumi: 1) Gaisa un klimata pārmaiņu monitoringa programma, 2) Ūdeņu monitoringa programma, 3) Zemes monitoringa programma, 4) Bioloģiskās daudzveidības monitoringa programma, 5) Atkritumu apsaimniekošanas iekārtu darbības monitorings, kā arī 6) Plāna ieviešanas ziņojumi. Savukārt Vides pārskata 7. tabulā apkopoti sasniedzamie rezultāti atsevišķiem atkritumu veidiem un atkritumu plūsmām, kas izriet no Eiropas Savienības direktīvu prasībām.

II Vides pārskata sabiedriskā apspriešana

Atbilstoši Noteikumu Nr. 157 noteiktajām prasībām paziņojums par sabiedrisko apspriešanu plānošanas dokumentam un tā Vides pārskatam tika publicēts Izstrādātājas, Sagatavotājas un Biroja tīmekļvietnē, kā arī 2023. gada 30. jūnija izdevumā Nr. 6 (245) "*Cēsu novada vēstis*", 2023. gada 5. jūlija izdevumā Nr. 7 (163) "*Alūksnes novada vēstis*", 2023. gada 6. jūlija izdevumā Nr. 20 (167) "*Limbažu novada ziņas*", 2023. gada 7. jūlija izdevumā Nr. 7 "*Saulkrastu novada ziņas*", 2023. gada 13. jūlija izdevumā Nr. 7 (138) "*Smiltenes novada pašvaldības vēstis*", 2023. gada 17. jūlija izdevumā Nr. 7 (25) "*Valmieras novada pašvaldība informatīvais izdevums*", 2023. gada 26. jūlija izdevumā Nr. 138 (4) "*Valkas novada vēstis*", 2023. gada jūlija izdevumā Nr. 7 (172) "*Gulbenes novada ziņas*", 2023. gada jūlija izdevumā Nr. 7 (274) "*Balvu novada ziņas*".

Plāna un Stratēģiskā novērtējuma Vides pārskata projekta sabiedriskā apspriešana notika no 2023. gada 27. jūlija līdz 31. augustam. Sabiedriskās apspriešanas sanāksme notika notiks 2023. gada 22. augustā plkst. 18:00 SIA "ZAAO" Dabas un tehnoloģiju parkā "URDA" ("Stūri", Daibe, Stalbes pagasts, Cēsu novads, LV – 4151) un videokonference Google platformā. Vides pārskata pielikumā ir ievietots sanāksmes protokols.

Vides pārskata projekts komentāru un priekšlikumu sniegšanai tika nosūtīts Biroja norādītajām institūcijām: Valsts vides dienesta Atļauju pārvaldei, Dabas aizsardzības pārvaldei un Veselības inspekcijai. No minētajām institūcijām tika saņemti priekšlikumi Vides pārskata projektam, kas tika ņemti vērā, papildinot / precizējot Vides pārskatu. Kopsavilkums par saņemtajiem priekšlikumiem apkopots plānošanas dokumenta Vides pārskata 3. pielikumā "Pārskats par sabiedriskās apspriešanas laikā saņemtajiem priekšlikumiem".

Izvērtētā dokumentācija:

Vidzemes reģiona atkritumu apsaimniekošanas plāns 2023. – 2027. gadam un tā Vides pārskats.

Piemērotās tiesību normas:

1. Likums "Par ietekmes uz vidi novērtējumu";
2. Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumu Nr. 157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums" III, IV, V, VI, VII, VIII nodaļa.

Biroja viedoklis:

Atbilstoši Novērtējuma likuma 23.⁵ panta 6. un 7. daļas prasībām Birojs konstatē, ka:

- 1. Plāna Vides pārskats kopumā atbilst normatīvo aktu prasībām, tajā ietverti secinājumi par vides problēmām un nepieciešamajiem risinājumiem to novēršanai, savukārt atsevišķi aspekti Vides pārskatā pilnveidojami, ņemot vērā šā atzinuma 3.2. punkta rekomendācijas.**
- 2. Lai konstatētu Plāna īstenošanas radīto tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi, SIA "ZAAO" vismaz vienu reizi plānošanas periodā (2027. gadā) jāizstrādā monitoringa ziņojums un jāiesniedz (arī elektroniskā veidā) Birojā.**

Birojs vērs uzmanību, ka SIA "ZAAO" atbilstoši Noteikumu Nr. 157 27. punktā noteiktajam jā sagatavo informatīvais ziņojums par to, kā plānošanas dokumentā integrēti vides apsvērumi, kā ņemts vērā Vides pārskats, Biroja atzinums un sabiedriskās apspriešanas rezultāti, jāsniedz izvēlēta risinājuma pamatojums un jānorāda pasākumi ietekmes monitoringam. Atbilstoši Noteikumu Nr. 157 28. un 29. punktā noteiktajam jā sagatavo un jāpublicē arī paziņojums par plānošanas dokumenta pieņemšanu.

Direktore

(paraksts*)

D. Avdejanova

**Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu*

Atzinums nosūtīts:

- SIA "ZAAO", e-pasts: zaao@zaao.lv.
- SIA "Geo Consultants", e-pasts: gc@geoconsultants.lv.
- Valsts vides dienesta Atļauju pārvaldei, E.Adresē.